

Polakker lenger ledige enn nordmenn

Av: TORBJØRN ÅRETHUN

SAMMENDRAG

Blant dem som ble ledige i september, oktober eller november 2008, var om lag en av fire fremdeles registrert som helt ledige ved utgangen av mars 2009. Mens dette gjaldt 25 prosent av nordmennene, 26 prosent av svenskene og 31 prosent av tyskerne, var hele 45 prosent av polakkene fortsatt ledige på dette tidspunktet.

Andelen som mottar dagpenger er omtrent den samme for statsborgere fra alle de fire landene, dersom vi tar høyde for at andelen unge er noe høyere blant nordmenn og svensker. Det er altså ikke ulikheter knyttet til dagpengerettigheter som kan forklare hvorfor flere polakker forblir ledige over lengre tid.

Ser vi derimot på de lediges yrkesbakgrunn, kan dette bidra til å forklare noe av forskjellen. Bygge- og anlegg er den yrkesgruppen der flest fortsatt er ledige i mars 2009. Siden en betydelig større andel polakker har denne yrkesbakgrunnen enn det som er tilfellet for ledige fra de tre andre nasjonene, kan dette bidra til å forklare en del av forskjellen mellom polakker og de tre andre nasjonene.

INNLEDNING

Det norske arbeidsmarkedet flatet ut gjennom 2008, og i 4. kvartal begynte også konsekvensene av den internasjonale finanskrisen å slå inn i det norske arbeidsmarkedet. Den registrerte ledigheten steg markant gjennom 4. kvartal 2008. Denne utviklingen har fortsatt i 1. kvartal 2009.

Det er bygge- og anleggsnæringen og deler av industrien som er blitt hardest rammet så langt. I disse næringene har nå arbeidsledigheten økt betydelig, og mange av de ledige er østeuropeiske arbeidsinnvandrere, i første rekke polakker. I denne artikkelen vil vi se nærmere på om arbeidsinnvandrerne fra Øst-Europa som ble ledige under nedgangskonjunktorens første fase, står lengre som arbeidsledige enn nordmenn og arbeidsinnvandrere fra andre deler av Europa.

Datagrunnlag

Analysene er basert på alle de som ble registrert helt ledige for første gang i perioden september – november 2008, og som enten hadde norsk statsborgerskap eller statsborgerskap fra Sverige, Tyskland eller Polen¹. Vi kartla hvor mange av disse som fortsatt var registrert som helt ledige ved utgangen av mars 2009. Kjentegn ved arbeidssøkerne som statsborgerskap, kjønn, livsoppholdsyttelse og yrkesbakgrunn er inkludert.

¹ Alle andre land hadde under 200 nye registrert arbeidsledige i perioden september – november 2008. Tallgrunnlaget er dermed for lite til å kunne brukes i denne analysen.

NYE ARBEIDSLEDIGE I PERIODEN SEPTEMBER–NOVEMBER 2008

I de tre månedene september, oktober og november 2008 ble det i alt registrert 40 763 nye arbeidsledige personer fra Norge, Polen, Sverige og Tyskland. Av disse var 38 091 nordmenn (93,4 %), mens 1 469 (3,6 %) var polske statsborgere.

Tabell 1.

Tilgangen på helt ledige arbeidssøkere med statsborgerskap fra Norge, Polen, Sverige og Tyskland i perioden september – november 2008.

	Tilgang helt ledige	I prosent av tilgang fra disse landene
Norge	38091	93 %
Polen	1469	4 %
Sverige	774	2 %
Tyskland	429	1 %
Fra ett av disse landene	40763	100 %
Tilgang totalt fra alle land	46632	

KILDE: NAV

Av tabell 2 fremgår det at blant de 40 763 som ble helt ledige i løpet av september, oktober eller november 2008, var 30 202 ikke lenger registrert som ledige ved utgangen av mars 2009. Dette tilsvarer om lag $\frac{3}{4}$ -deler. Det er store forskjeller mellom personer med ulik landbakgrunn. Mens hele 45 prosent av polakkene fortsatt er ledige ved utgangen av mars, gjelder dette bare 25 prosent av nordmennene, 26 prosent av svenskene og 31 prosent av tyskerne.

Det kan være flere årsaker til disse forskjellene:

- Gjennomsnittlig varighet som helt ledig kan variere på grunn av at noen ble ledige tidlig i perioden september-november 2008, mens andre ble ledige sent i perioden vi har sett på. Dersom gjennomsnittlig varighet varierer etter statsborgerskap, vil dette kunne ha betydning for andelen fortsatt er ledige.
- Yrkesbakgrunn har trolig betydning for sannsynligheten for å komme tilbake i jobb. Arbeidsledige fra bygge- og anleggsyrker og noen industriyrker vil trolig ha større vansker med å komme tilbake i jobb enn arbeidsledige fra for eksempel varehandelen og offentlig tjenesteyting. Dersom ledige fra de landene vi betrakter er ulikt fordelt på yrkesbakgrunn, vil dette få betydning for hvor stor andel som forblir ledige.
- Dersom andelen av arbeidsledige med rett til økonomiske ytelser fra NAV, først og fremst dagpenger, varierer etter statsborgerskap, vil også denne faktoren kunne forklare noen av forskjellene i andelen som forblir ledige. Det er grunn til å vente at ledige som har rett til dagpenger vil være ledige lenger enn personer som ikke har rett på ytelser fra NAV.
- Dersom aldersfordelingen blant de ledige er ulik etter statsborgerskap, kan dette bidra til å forklare noe av forskjellene. Ungdom har gjennomgående kortere ledighet enn andre, mens det motsatte er tilfellet for eldre arbeidsledige.
- Små tall gir usikre resultater, fordi små endringer gir relativt sett store prosentvise utslag. Det ble registrert færre enn 1 000 nye ledige fra både Polen, Tyskland og Sverige i perioden fra september til november.

Begrep

Med begrepet «første gang registrert som helt ledig» menes her at de ikke har vært registrert som arbeidssøkere hos NAV de foregående 90 dagene.

De som ble registrert som helt ledige i perioden september-november 2008 og som fortsatt er ledige ved utgangen av mars, betegner vi her som 'fortsatt ledige'. Noen av disse kan imidlertid ha forsvunnet ut av arbeidssøkerregisteret i løpet av perioden, for så å dukke opp igjen som helt ledige før utgangen av mars 2009.

Det er svært små forskjeller i gjennomsnittlig varighet for de ulike gruppene. Vi ser dermed bort fra denne forklaringen.

Blant nordmenn som ble helt ledige i september, oktober eller november 2008 var 54 prosent dagpengemottagere, om lag den samme andelen som blant svenske statsborgere. Andelen polakker som fikk dagpenger etter å ha blitt ledige i det samme tidsrommet var 60 prosent. Den høyeste andelen dagpengemottagere blant våre fire land var tyskerne med 64 prosent. Det er dermed små forskjeller mellom disse landene i andelen ledige som mottar dagpenger. Den noe lavere andelen dagpengemottagere blant nordmenn og

Tabell 2.

Antall og andel av de som ble helt ledige i september-november 2008 som ikke lenger var helt ledige ved utgangen av mars 2009. Etter statsborgerskap.

	Antallet som ikke lenger er helt ledige	Andelen som ikke lenger er helt ledige
Norge	28 525	75 %
Polen	808	55 %
Sverige	572	74 %
Tyskland	297	69 %
Fra ett av disse landene	30 202	74 %

KILDE: NAV

Tabell 3.

Andelen dagpengemottakere blant de som ble helt ledige i perioden september – november 2008, og de som fortsatt var helt ledige ved utgangen av mars 2009. Etter statsborgerskap.

	Andelen som fortsatt er registrert som helt ledige og som mottar dagpenger	Andelen av personer i tilgangen som mottok dagpenger
Norge	66 %	54 %
Polen	72 %	60 %
Sverige	67 %	55 %
Tyskland	82 %	64 %

KILDE: NAV

svensker kan skyldes at andelen nye ledige under 25 år fra disse to landene (hhv 31 % og 19 %) er noe høyere enn blant polakker og tyskere (hhv 9 % og 5 %). Det er en lavere andel blant de helt ledige under 25 år som har rett til dagpenger enn i andre aldersgrupper.

Høsten 2008 og vinteren 2009 var det en økning i saksbehandlingstiden på nye dagpengesaker, noe som førte til at det tok noe lengre tid før nye ledige ble dagpengemottakere. Dette forholdet har trolig også påvirket andelen dagpengemottakere i tabellen slik at denne kan være noe for lav.

Ved utgangen av mars hadde andelen av nordmenn som fortsatt var ledige og som mottok dagpenger økt med 12 prosentenheter (fra 54 % til 66 %), om lag den samme økningen som blant svensker og polakker. Andelen tyskere som fortsatt mottok dagpenger ved utgangen av mars var på 82 prosent, en økning på 18 prosentenheter. Andelen dagpengemottagere som ikke lenger er ledige har dermed vært om lag den samme for nordmenn, svensker og polakker, mens den har vært noe lavere blant tyskere. De få tyskerne som er registrert som ledige, gjør at det er betydelig usikkerhet knyttet til dette avviket.

Andelen av dagpengemottagere fordelt på statsborgerskap og endringen i denne andelen over den perioden vi betrakter, bidrar ikke til å forklare at såpass mange flere polakker forblir ledige sammenlignet med nordmenn og svensker.

Blant nordmenn som ble ledige i løpet av perioden september – november 2008, var om lag en av seks uten yrkesbakgrunn, mens om lag 11 prosent hadde bakgrunn enten fra butikk- og salgsarbeid eller fra bygge- og anleggsyrker. Nesten halvparten av polakkene som ble ledige i dette tidsrommet, kom fra bygge- og anleggsarbeid, mens en av fire enten ikke hadde noen yrkesbakgrunn eller hadde uoppgitt yrkesbakgrunn¹. Om lag like stor andel polakker som nordmenn kom fra yrker innen industrien. Vel en av fire svensker hadde ingen yrkesbakgrunn eller hadde ikke oppgitt yrke, 14 prosent kom fra bygge- og anleggsyrker, mens 11 prosent hadde bakgrunn fra reiseliv og transport.

Blant de som ble ledige med bakgrunn fra bygge- og anleggsyrker er under halvparten av polakkene og tyskerne (45 %) ikke lenger registrert som helt ledig hos NAV ved utgangen av mars 2009. Det vil si at 55 prosent fortsatt er meldt ledige hos NAV mellom fire og seks måneder etter at de ble ledige. For nordmennene er 64 prosent av de med bygge- og anleggsyrker ikke lenger ledige i mars, mens 71 prosent av de svenske bygge- og anleggsarbeiderne som ble ledige i perioden fra september til november ikke lenger er ledige.

Blant de som ble ledige med bakgrunn fra industri-

¹ Det er trolig få polakker som har uoppgitt yrkesbakgrunn som følge av at de ikke har hatt noe yrke. For de fleste polakker har nettopp arbeid vært en viktig grunn til at de har oppholdt seg i Norge.

Tabell 4.

Nye arbeidsledige med statsborgerskap fra Norge, Polen, Sverige og Tyskland i september – november 2008. Fordelt etter yrkesbakgrunn. Andel innenfor de enkelte yrkesgruppene.

	Norge	Polen	Sverige	Tyskland
Akademiske yrker	2 %	1 %	1 %	1 %
Barne- og ungdomsarbeid	4 %	1 %	2 %	2 %
Butikk- og salgsarbeid	11 %	2 %	5 %	5 %
Bygg og anlegg	10 %	46 %	14 %	27 %
Helse, pleie og omsorg	7 %	1 %	5 %	5 %
Industriarbeid	11 %	12 %	9 %	11 %
Ingen yrkesbakgrunn eller uoppgitt	17 %	25 %	28 %	20 %
Ingeniør- og ikt-fag	2 %	1 %	2 %	2 %
Jordbruk, skogbruk og fiske	2 %	1 %	1 %	1 %
Kontorarbeid	8 %	3 %	9 %	7 %
Ledere	1 %	0 %	1 %	1 %
Meglere og konsulenter	5 %	2 %	5 %	4 %
Reiseliv og transport	9 %	3 %	11 %	9 %
Serviceyrker og annet arbeid	8 %	4 %	6 %	3 %
Undervisning	2 %	1 %	1 %	2 %
Totalt	100 %	100 %	100 %	100 %

KILDE: NAV

Tabell 5.

Andelen som ikke lenger var ledige ved utgangen av mars 2009, 4–6 måneder etter at de først meldte seg ledige. Etter landbakgrunn og utvalgte yrker.

	Norge	Polen	Sverige	Tyskland	Totalt
Bygg og anlegg	64 %	45 %	71 %	45 %	61 %
Helse, pleie og omsorg	83 %	67 %	90 %	91 %	83 %
Industriarbeid	69 %	60 %	61 %	72 %	68 %
Ingen yrkesbakgrunn eller uoppgitt	82 %	59 %	78 %	83 %	80 %
Kontorarbeid	72 %	73 %	65 %	76 %	72 %
Reiseliv og transport	73 %	77 %	68 %	71 %	73 %
Totalt	75 %	55 %	74 %	69 %	74 %

KILDE: NAV

yrkene er om lag 60 prosent av polakkene og svenskene ikke lenger registrert som arbeidsledige ved NAV ved utgangen av mars 2009, mens dette gjelder for om lag 69 prosent av nordmennene og 72 prosent av tyskerne.

Blant polakker i gruppen uten yrkesbakgrunn eller med uoppgitt yrkesbakgrunn var det 59 prosent som ikke lenger stod registrert som helt ledige ved utgangen av mars 2009, mens dette gjaldt for hele 82 prosent av nordmennene og 83 prosent av tyskerne.

Bygge- og anlegg er den yrkesgruppen der flest fortsatt er ledige i mars 2009, fulgt av industriarbeid. Størst andel

av de som ble ledige i september – november 2009 og som har hatt avgang fra arbeidssøkerregisteret ved utgangen av mars 2009, er innenfor undervisning og i helse og omsorg. På grunn av at en betydelig større andel polakker har yrkesbakgrunn fra bygge- og anleggsyrker, er dette med på å forklare at polakkene i større grad enn de andre fortsatt er ledige ved utgangen av mars 2009. Andelen polakker som fortsatt står registrert som helt ledige, er imidlertid større enn blant nordmenn og svensker innenfor de fleste yrkesgruppene, slik at ulike yrkesbakgrunn kun forklarer noe av forskjellene i avgangsrater.